

## Kunskapslänken 20151103 - 20160630

### Regionala aktiviteter i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland.

#### Projektets regionala mål:

- *Formalisera regionala noder som finansieras av regionala myndigheter/organisationer i de regioner som idag omfattas av projektet Kunskapslänken.*
- *Vidareutveckla och befästa uppbyggda nätverk på nationell och **regional** nivå.*

#### Resultat

Trots att all positiv respons hos alla kontaktade under arbetet med Kunskapslänken har projektet inte kunnat hitta medel för att finansiera regionala noder i norra Sverige. BioFuel Region fortsätter dock att arbeta för att realisera Kunskapslänkens arbete med regionala noder och ambitionerna lever vidare. Vi vill se en satsning på en regional resursperson i varje län med uppgift att stötta skolhuvudmän i att utveckla lärande för hållbar utveckling så att undervisningen blir aktuell och relevant samt integrera utbildning och lärandet i utvecklingen av ett hållbart samhälle, att gifta ihop skolutveckling med samhällsutveckling.

Inom BioFuel Region har det under våren 2016 skett ett byte av projektledare där Mathias Sundin har lämnat över till Barbro Kalla på BioFuel Region. Barbro redovisar här det gemensamma arbetet på BioFuel Region. Nedan följer en sammanställning av vad som pågått och vad som är förankrat i de olika länen samt några tankar framåt.

#### Regionala dialogmöten

##### *Nätverksträff och skriverworkshop - Lärande för hållbar utveckling i Norrland*



Umeå 26-27 januari 2016

Deltagare: Länsstyrelserna i Västernorrland och Västerbotten, Region Västerbotten, Globala skolan (nationell nivå), Naturskyddsföreningen (nationell nivå), Sundsvalls, Piteå och Umeå kommun, Teknikens Hus i Luleå, Energikontor Norr och BioFuel Region.

Det genomförda arbetet inom Kunskapslänken med regionala nodmöten i varje län, enkätundersökningen och alla diskussioner har lett till att vi på detta möte bekräftade att det finns en bedövande enighet om behovet av regionala noder. De nationella organisationernas medverkan och presentation (Globala skolan och Naturskyddsföreningen) bekräftar att ett regional nod kan underlätta de nationella organisationernas möjligheter att nå skolor och elever med sina program. Länsstyrelserna i Västernorrland och Västerbotten stödjer också förslaget eftersom de ser möjligheterna att nå medborgarna via detta och därmed kan ha en effektiv åtgärd för att uppnå de regionala ambitionerna med nationella miljömål.

Under dag 2 arbetade de regionalt förankrade deltagarna i tre grupper med att specificera hur en regional nod ska beskrivas i kommande förankringsarbete och till kommande ansökningar. Resultat av de tre olika gruppernas arbete sammanfattas här i nedanstående översikt.

## En regional nod för lärande för hållbar utveckling



Figur 1. Regional nod

Kunskapslänken har under våren 2016 undersökt vilka finansieringsmöjligheter som finns för att söka medel till regionala noder i de nordligaste länen. Ett förslag har varit Klimatklivet men då de indikationer som funnits inte pekat på att denna utlysning är mogen för utbildning som åtgärd har ett utkast till förslag tagits fram men inte skickats in. Kopplingen mellan utbildning som åtgärd för samhällsförändringar verkar enligt vår utredning vara ett helt obeforskat område. Vi fortsätter dock att följa Klimatklivets och andra utlysningar.

*Skypemöte 18 maj 2016* arrangerat av Kunskapslänken/BioFuel Region med representanter från Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Uminova i Umeå, Energikontor Norr och hållbarhetsstrateg från Härnösands kommun.

*Maj 2018 Telefonmöten* med Teknikens Hus i Luleå, Norrbotten, Länsstyrelsen i Västerbotten, Technichus i Härnösand, Naturskolan i Umeå (även Globla skolan Norr – representant) där strategin och hur arbetet kan läggas upp under hösten 2016 diskuterats.

Representanter som deltagit på Norrbottensmöte 2015 har fortsatt att arbeta tillsammans med Kunskapslänken och deltagit i det länsöverskridande Norrlandsmötet i januari 2016. Fortsatta diskussioner kring hur arbetet med att bilda/finansiera en regional nivå ska fortsätta. I Norrbotten kommer regionala planer att skrivas om med start hösten 2016 och här kommer BioFuel Region arbeta för att Lärande för hållbar utveckling ska skrivas in i de regionala utvecklingsplanerna. Att utbildning blir en uttalad åtgärd i arbetet med att bygga ett hållbart län men också i arbete med de nationella miljömålen. Planen är att arbeta långsiktigt och koppla ihop skolutvecklare och den regionala utvecklingen. Att få komma in befintliga möten där dessa träffas för att lyfta idén om att få till ett gemensamt möte där fokus är på hur regionala mål kan samverka med mål för skolutveckling kan utvecklas. Arbeta med att peppa andra aktörer att också starkt framföra samma budskap har redan påbörjats. Detta utifrån att Länsstyrelsen i Norrbotten har bjudit in till ett möte under hösten 2016 med syfte att nå en bred delaktighet kring framtida miljöprogram.

### **Västerbotten**

Representanter från Västerbotten har deltagit på träffen i januari och bidragit till utformningen av en framtida regionala nod. (se Figur 1. Regionala nod, ovan). Kontaktförsök med ansvarig för skolutvecklingsfrågor på Region har tagits men utan framgång så detta arbete kommer att fortsätta till hösten i samarbete med Naturskolan i Umeå som också är den Globala skolans kontaktperson i norra Sverige. Arbetet med att bilda ett Regional Centre of Expertise, RCE North Sweden i Norr har undersökts av Umeå kommun men inte konkretiserats under våren 2016. Arbetet med att harmonisera Kunskapslänken med detta arbete fortsätter under hösten 2016.

BioFuel Region har under hösten 2015 deltagit i planeringen och genomförandet av den nationella konferensen för Lärande för hållbar utveckling som arrangerades av Umeå kommun den 16,17 september 2016.

BioFuel Region har också i sitt förvaltningsöverskridande medlemsarbete involverat Naturskolan i Umeå i en gemensam workshop som arrangerades i november 2016. Där diskuterades hur utbildningen kan bidra till det kommunala hållbarhetsarbetet.

### **Västernorrland**

#### **Globala Sundsvall v 44**

BioFuel Region har under våren och hösten 2015 deltagit i planeringen och genomförandet av Globala Sundsvall v 44. I detta ingick designen av en workshop med elbilsinriktning tillsammans med BioFuel Regions medlem, Sundsvall Elnät.

### 2015-12-21 Fortbildning skolpersonal Härnösand

Kunskapslänken har fortbildat all personal på Härnösands gymnasium om Hållbar utveckling och lärande för hållbar utveckling.

**2016-03-18 Kunskapslänken deltog i workshop kring nationella miljömålen** utifrån Hållbar konsumtion som anordnades av Länsstyrelsen i Västernorrland. Barbro deltog i gruppen kring bildandet av ett nätverk kring lärande för hållbar utveckling.



Open Space i Härnösand

I Västernorrland har Länsstyrelsen skrivit in ett insatsområde i **fokusområdet Hållbar konsumtion** som heter Lärande för hållbar utveckling, LHU. Aktiviteter där handlar bland annat om att skapa en regional nod för LHU, identifiering av nätverk och nyckelpersoner, ta fram och lyfta goda exempel kring LHU och genomföra utbildningsinsatser utifrån detta. Det återstår dock att ytterligare försöka ringa in vad som ska göras samt vilka som ska delta i aktiviteterna liksom vilka aktörer som huvudsakligen ska driva processerna framåt.

**2016-04-08 Kunskapsspridning om Kunskapslänken** per telefon till Härnösand där Amanda Lind, kommunalråd och Daniel Johannsson, Hållbarhetsutvecklare deltog och fick en uppdatering av arbetet med Kunskapslänken, även nationellt.

**Telefonmöte** med Technichus i Härnösand kring en idé om samarbete kring miljömål mellan Science Center i olika regioner. Ett sätt att samarbeta som kan starta redan till hösten för att sedan utvecklas.

### 2016-04-15 BioFuel Regions medlemsmöte i Sundsvalls kommun

BioFuel Region har också i sitt förvaltningsöverskridande medlemsarbete arrangerat en gemensam workshop med Sundsvalls kommun. Där diskuterades också hur utbildningen kan bidra till de kommunala målen. Ansvarig för lärande för hållbar utveckling i Sundsvall deltog. Kontakt med projekt inom detta område, Värdeskapande lärande, som drivs i kommunen har också involverats i Kunskapslänkens arbete. En av de tre idéerna som bearbetades i idéverkstaden för hur BioFuel Region och Sundsvalls kommun kan samarbeta sammanfattades enligt följande;

***Ta med unga i samhällsutvecklingen.*** Detta ska bidra till en strategisk satsning för lärande för hållbar utvecklingen i kommunen och regionen kopplat till en resursperson i kommunen och i länet. Allt för att skapa engagemang för förändring och för att engagera de som också

*är verksamma 2030. Hur ser barn- och unga på utvecklingen? Hur kan det tas in i kommunens planer. Elevmedverkan redan vid planering. Demokrati & Delaktighet. Medborgardialog. Bygga på tidigare erfarenheter, gymnasienätverket, KNUT, Kunskapslänken som också kan länka kunskap från hela Sverige.*

**Diskussioner med Länsstyrelsen** under våren har resulterat i en plan för hösten med utgångspunkt i det regionala arbetet med miljömålen där syftet är att stärka ett nätverk för lärande för hållbar utveckling och den regionala utvecklingen. Att gå vidare med vilka regionala resurser som finns och hur effekten av dem kan förstärkas genom samordning. En strategi där fokus är att samla kommunala miljömålsansvariga med ansvariga för skolutveckling i de olika kommunerna. Att kommunerna själva ser nyttan med samarbete och driver denna fråga på regional nivå.

I Västernorrland finns även ett intresse från styrelsemedlemmar i BioFuel Region och medlemmar av att kunna bidra till detta arbete.

## **Jämtland**

### **2016-02-24 Hjalmar Strömer gymnasiet i Strömsund**

Avstämning av gymnasiearbeten, elevföreläsning och lärarfortbildning har genomförts. Jämtland har inte deltagit i de länsöverskridande mötena under våren 2016 och i diskussionerna men är intresserade av att följa arbetet i de nordliga länen. Kontaktperson från Regionförbundet.

## **Resultat**

### **Övriga regionala aktiviteter i syfte att nå projektets effektmål och övriga projektmål:**

**Styrelsen för BioFuel Region** har under våren 2016 förstärkt uppdraget att engagera unga människor i sin målformulering och detta ingår i målet för kompetensspridning. Ett delmål är verka för uthålliga nätverk och ett av dem är nätverket kring lärande för hållbar utveckling som BFR bildade 2004 och som har ingått i projekten KNUT och Kunskapslänken. BioFuel Region arbetar för ett livslångt lärande som ger ökade kunskaper och förutsättningar att möta globala utmaningar och ett fokus är att öka ungas möjlighet att delta i samhällsutvecklingen.

BioFuel Regions övergripande ledstjärna är de nyligen antagna Globala målen för hållbar utveckling och genom att arbeta med våra tre övergripande mål; Kompetensspridning, Fossilfri Fordonsflotta och Utvecklad bioekonomi bidrar vi direkt till dessa globala mål: 4. God utbildning för alla (4.7), 7. Hållbar energi för alla (7.a) 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur(9.1, 9.4), 12. Hållbar konsumtion och produktion (12.c) 13. Bekämpa klimatförändringen (13.2)

### Ett fjärde horisontellt kriterium hos BioFuel Region

Förutom de horisontella kriterierna som en projektorganisation som BioFuel Region hela tiden integrerar i sitt arbete; Hållbar utveckling, jämställdhet och mångfald så har BioFuel Region lagt till ett fjärde kriterium som skrivs in i alla de projektansökningar vi ansvarar för.

Frågan är hur vi i vår verksamhet kan engagera unga människor när vi tar oss an olika sorts samhällsutmaningar. Detta är något vi lyfter på möten med beslutsfattare i norra Sverige, regionala finansiärer. Vi märker nu att vi hos våra medlemmar och samarbetarpartners börjar få ambassadörer för denna fråga. Vi uppskattar också när nära samarbetspartners går från ord till handling, t ex då det kommunala energibolaget, HEMAB, annonserar efter någon som ska fungera som länk mellan skola och samhälle;



Är du handlingskraftig?

**HÄRNÖSAND  
ENERGI & MILJÖ**  
— Du kan lita på oss!

Samverkanskoordinator - skola och samhälle

Är du kreativ, utåtriktad, modig och intresserad av människor? Då kanske det är dig vi söker till vårt team! Vi söker dig som är handlingskraftig och som med känsla för dialog och bemötande vill arbeta mot skola, företagande, föreningsliv...

[WWW.HEMAB.SE](http://WWW.HEMAB.SE)

Annons från HEMAB i juni 2016



BioFuel Regions ordförande delar ut stipendium

BioFuel Regions arbete med att dela ut **stipendier för hållbara gymnasiearbeten** ledde till inskickade arbeten från alla de fyra nordligast länen. På årsstämman i maj 2016 delades tre resestipendier ut till två elever i Östersund, en elev från Sundsvall och en elev från Örnsköldsvik. På stämman presenterades arbetet från Sundsvall, *Den pappersbaserade superkondensatorn*.

## **2016-05-20 Ansökan till SIDA;**

### **Kompetensspridning och nätverksbyggande med de globala målen som paraply**

BioFuel Region har sökt medel för att bygga nätverk i de fyra nordligaste länen i Sverige. Hur kan arbetet med lärande för hållbar utveckling, utveckla förankra och sprida de globala målen för hållbar utveckling på regional och lokal nivå? Ansökan avslogs.

## **Slutsatser**

### **Nuläge Skolan**

Arbetsituationen i skolan är mycket ansträngd. Det är en utmaning att få tid till att lyfta blicken i dagens utbildningsvärld. Detta är en genomgående slutsats efter kontakt med lärare och skolledare. Våra diskussioner om behovet av en regional nod befinner sig bland diskussioner där det diskuteras om skolan i vissa delar av norra Sverige kan behöva att införa "Stafettlärare" för att lösa bristen av behöriga lärare.

De erfarenheter vi har från olika regioner visar att lärande för hållbar utveckling ökar motivationen och gör skolan mer meningsfull. Ett sätt att också motivera och inspirera pedagoger och skolutvecklare är att också de erbjuds att bli en del av den nödvändiga och relevanta samhällsutvecklingen. Att inte bara säga; "detta är något som ni i skolan måste göra", utan erbjuda vägar för att ta in berättelsen om en bättre värld in i skolans organisation. Att hjälpas åt med andra sektorer för att hitta vägar för hur barn och unga kan få bli en del av den nödvändiga och spännande samhällsutvecklingen. Inspiration och kreativitet till arbetet med samhällsutmaningarna är i sin tur något som barn och unga bidrar med och detta bör öka motivationen till samarbete för alla utanför skolan.

### **Identifierat behov – socioekonomisk utvärdering**

Vi skulle vilja titta på de socioekonomiska effekterna av Lärande för hållbar utveckling.

- Vad kostar det att inte satsa på lärande för hållbar utveckling?
- Hur ser kopplingen ut mellan utbildning som åtgärd och samhällets måluppfyllelse vad gäller klimatutsläpp och annat.

### **Företag som murbräcka för ungas deltagande i samhällsutvecklingen**

Att engagera företag, med BioFuel Regions företagsmedlemmar som utgångspunkt, är en idé som kommit upp under våren. Att låta företagen höja sina röster för att slå fast vikten av att satsa på Lärande för hållbar utveckling. Detta utifrån:

#### Näringslivets kompetensbehov

- Alla branscher efterfrågar idag kompetens inom hållbar utveckling. Om vi rustar våra barn och unga med detta i skolan så bidrar vi till att stärka landets näringsliv.

#### Hållbara innovationer och entreprenörer

- Genom att kombinera lärande för hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande så skapar vi förutsättningar för att Sverige fortsatt ska vara en ledande innovatör och exportör av grön teknik. Detta bidrar till en positiv utveckling av arbetsmarknaden.

### **Förankrade processer**

Arbetet med Kunskapslänken i norra Sverige har lett till en mängd verklighetsbaserade, kreativa idéer och strategier för hur vi norra Sverige tillsammans kan ta detta arbete vidare. Att lämna de tillfälliga projekten bakom oss och i ett förvaltnings- och sektorsövergripande samarbete påverka utbildningens tradition parallellt med att detta bidrar till samhällsutvecklingen. Vi ser också fram emot sektorsöverskridande nationella samarbeten som inspiration till det kommunala och regionala arbetet med att hitta former för att länka ihop kunskapen kring detta och kunna föra utvecklingen framåt.

### **Nätverk som lever i norr**

I de tre nordligaste länen finns vid projektets slut nu nätverken som idag diskuterar hur vi ska kunna arbeta vidare på att formalisera regionala noder som finansieras regionalt. I detta ingår att de som ingått i Kunskapslänkens arbete också själva har börjat analysera och inventerat de egna lokala/regionala behoven och förutsättningarna för samarbete kring detta.

BioFuel Region kommer att fortsätta att initiera det regionala arbetet i länen men också att engagera kommuner som är basen i vårt medlemsföretag. Planen är att engagera kommunerna i denna fråga så att de sedan ställer krav (utifrån Kunskapslänkens ambitioner) i det länsövergripande arbetet inom både skolutveckling och samhällsmål, t ex nationella miljömål och förnyade miljöprogram.

I det fjärde länet, Jämtland, finns en kärna av regionala utvecklare och skolutvecklare som är insatta i arbetet och följer det som händer i de andra länen för att själva kunna börja utveckla arbetet med ett regionalt arbete.

### **Behovet av samverkan mellan regionala noder**

En idé som kommer att diskuteras mellan BioFuel Region och dess medlemskommuner är behovet att samverka mellan noderna som utgör 50% av Sveriges yta. Vilken sorts kunskaper och kompetenser kan vi dela mellan noderna? Processkunskap, kommunikation men också specialiserad tematisk kunskap mellan noderna är något som i diskussionerna har namnet "Kunskapsdelning" med hänvisning till delningsekonomin. Målsättningen är att på alla sätt bygga ett innovativt sätt att samverka. Deltagande i nationella möten med noder från andra regioner är något som de nordliga noderna skulle kunna dela på och där lyfta alla noders frågor och också rapportera hem till de andra.

### **Ett (enda) förslag på projektpengar att söka funnet**

En analys av projektmedel har lett till idé från en regional finansiär att undersöka om vi kan ansöka om en förstudie inom Northern Periphery and Arctic Programme 2014-2020<sup>1</sup>,(NPA) .

---

<sup>1</sup> <http://www.interreg-npa.eu/>



Att utforma den utifrån att här kunna fram en modell för hur arbetet med att samarbeta kring skolutvecklingsmål kan vävas ihop med mål för det lokala, regionala arbetet med hållbar utveckling. I detta program kan Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland ingå. Två partners krävs till förstudien och tre till det ansökta projektet. Detta måste dock medfinansieras av regionala medel.

Att barn och unga inte räknas med i det regionala utvecklingsarbetet och därmed inte kan vara en samarbetspart eller målgrupp för något som får ta del av regionala utvecklingsmedel är något som förvånar alla vi har varit i kontakt med. Detta är grundbulten till att få regional finansiering av regionala noder. Att förändra dessa strukturer innebär ett flerårigt, strukturerat påverkansarbete från kommunal till regional nivå. För att snabbast nå verklig framgång behöver BioFuel Region externa resurser för att stötta och koordinera de krafter som arbetet med Kunskapslänken mobiliserat. Detta med målet att säkerställa en långsiktig regional finansiering.

### **Sektorsöverskridande samarbete**

Att arbeta sektorsöverskridande mellan myndigheter blir mer och mer angeläget och även om det känns som om Kunskapslänken var tidigt ute med att agera utifrån detta. Tydligt är att arbetet mellan nationella myndigheter precis har startat och diskussionerna på regional och lokal nivå har knappt börjat.

Kunskapslänken har dock bidragit till att öka kunskapen om de globala målen och möjligheterna med sektorsöverskridande arbete. En förhoppning är att när kravet på samverkan kring de globala målen för hållbar utveckling når regioner och kommuner så kommer utbildning, barn och unga bli en självklar utgångspunkt i arbetet.

2016-06-27

Barbro Kalla, BioFuel Region

*BioFuel Region™*